

Në bazë të nenit 55 alinea 1 në Ligjin për organizimin dhe punën e organeve të drejtorisë shtetërore ( " Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 dhe 51/11), si dhe në bazë të nenit 50 alinea 6 e Ligjit për arsim fillor ( " Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" nr.161/2019) Ministri i Arsimit dhe Shkencës solli program të shkurtuar mësimorë për lëndën mësimore histori për klasat e VIII në arsimin fillorë nëntëvjeçar.

## 1. Hyrje

Programi i shkurtuar mësimorë për lëndën mësimore histori bazohet në qëllimet të parapara me programin për lëndën mësimore e cila realizohet në përputhje me planin mësimorë i miratuar për realizim në kushte të zakonshme.

Me programin e shkurtuar përcaktohen tema dhe njësi mësimore të caktuara të cilat duhet të realizohen në 159 ditë mësimore, me ç'rast respektohet fondi javor i orëve l përcaktuar në programin e rregullt, respektivisht lënda mësimore me 2 orë në javë respektivisht 64 orë në vit sipas programit të shkurtuar.

Mësimdhënësi gjatë planifikimit dhe realizimit të njësive mësimore sipas programit të shkurtuar udhëhiqet nga qëllimet, nocionet e caktuara, metodat dhe aktivitetet të përcaktuara në programin e rregullt mësimorë.

Lënda e historisë zë vend të rëndësishëm në procesin edukativo arsimorë në arsimin fillorë nëntëvjeçar për faktin sepse me te synohet që nxënësit të përvetësojnë dituritë themelore të sistematizuara dhe të vërtetuara në mënyrë shkencore. Ata duhet të fitojnë kuptime themelore për të kaluarën dhe të tanishmen e historisë dhe qytetërimeve dhe për etapat kryesore të tyre. Mësimi i historisë duhet të ndihmojë në krijimin e vetëdijes dhe qëndrimeve pozitive tek nxënësit për ngjarje të caktuara të historisë, për lëvizje e personalitete të ndryshme të cilët dallohen në përpjekjet e vazhdueshme për demokraci dhe për liritë të drejtat e njeriut.

Mësimi i historisë gjithashtu kontribuon në ndërtimin e sistemit të vlerave në drejtim të raportit ndaj popullit dhe shtetit të tij, ndaj popujve dhe shteteve tjera, të u ndihmon të rinjëve ta kuptojnë të tanishmen në dritën e të së kaluarës dhe gjithë asaj që paraqet e arritur civilizuese në frymën e vlerave qytetare dhe demokratike, si dhe ta thellojnë interesin e tyre për mësimin e mëtejshëm të ngjarjeve dhe proceseve historike.

## 1. Преглед на теми и наставни содржини

**Тема: Светот и Европа од крајот на XVIII век до Првата светска војна  $8+6=14$**

Темата се обработува со 8 часа за нови содржини + 6 часа за вежби и повторување. Наставниот час е планиран да трае 30 минути

Содржини:

1. Индустрискиот подем на Европа
2. Француската буржуаска револуција
3. Европа по француската револуција
4. Формирање на Соединетите Американски држави и нивниот подем
5. Русија до Првата светска војна
6. Подем на европската демократија
7. Односите меѓу големите држави (од крајот на XIX век до почетокот на XX век)
8. Културата и науката во светот и Европа

**Тема: Балканот од крајот на XVIII век до Првата светска војна  $17+12=29$**

Темата се обработува со 17 часа за нови содржини + 12 часа за вежби и повторување. Наставниот час е планиран да трае 30 минути

Содржини:

9. Османлиската империја во XIX век
10. Ослободителни движења на балканските народи под османлиска власт
11. Развојот на граѓанството во балканските земји
12. Создавање на српската држава
13. Создавање на бугарската држава

14. Создавање на грчката држава
15. Создавање на албанските пашалаци
16. Албанците во времето на Танзиматот
17. Источната криза и албанското прашање
18. Создавање на Албанската Призренска лига
19. Борбата на лигата против одлуките на Берлинскиот Конгрес
20. Албанското ослободително движење од 1899-1909 година
21. Младотурската револуција
22. Албанците во времето на Младотурската револуција
23. Албанските востанија 1909-1912 година
24. Балканските војни
25. Создавање на албанската држава
26. Албанците и Албанската држава од 1912 до 1914 година
27. Животот и културните прилики на Балканот
28. Животот и културата на Албанците од втората половина на XIX век до почетокот на XX век

**Тема: Македонија од крајот на XVIII век до крајот на Првата светска војна 12+9=21**

Темата се обработува со 12 часа за нови содржини + 9 часа за вежби и повторување. Наставниот час е планиран да трае 30 минути

Содржини:

29. Македонија во првата половина на XIX век
30. Преродбата и културата во Македонија
31. Разловечкото востание
32. Кресненското (Македонско) востание
33. Борбата за самостојна црква

34. Македонските организации и друштва во емиграција
35. Формирање и дејноста на МРО
36. Истакнати дејци на МРО
37. Илинденско востание
38. Крушевската Република
39. Положбата во Македонија по востанието
40. Македонија во времето на Младотурската револуција
41. Македонија во Балканските војни
42. Афирмација на националната мисла за создавање на македонска држава

**ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ 42 НАСТАВНИ СОДРЖИНИ, НАСТАВНИЦИТЕ ВО СВОЕТО ГОДИШНО И ТЕМАТСКО-ПРОЦЕСНО ПЛАНИРАЊЕ ЗАДОЛЖИТЕЛНО ТРЕБА ДА РЕАЛИЗИРААТ 35 СОДРЖИНИ**

## **2. Дидактички препораки**

При реализацијата на наставната програма по историја наменета за учениците од VIII одделение се поаѓа од развојните можности, возраста, способностите и интересите на учениците. Наставните содржини се изучуваат преку историјата на секојдневното живеење, културата, обичаите, а не преку војните. Наставникот ги поттикнува учениците да се запознаат и да ги сфатат историските процеси, а не инсистира на фактографско помнење на сите датуми од историскиот период што се разработува.

Оваа наставна програма е структурирана за да поттикнува кај ученикот интегриран развој во сфаќањата на општествениот развој во историскиот период, а целите, содржините и активностите се компонирани за меѓусебно поврзување на одредените содржини со наставните предмети од општествената група на науки (мајчин јазик, ликовна и музичка уметност, географија, општество, граѓанска култура и др.).

Препораките за годишниот фонд на часови се дадени само како ориентација заедно со конкретните цели и теми/содржини.

Предметниот наставник не се ограничува во прераспоредувањето на темите и содржините според потребите при реализацијата, туку сопствената креативност и поинаквото користење на часовите треба да го проценува според достигнуањата на неговите ученици, т.е. според промените во квалитетот на знаењата и способностите кои тие ги постигнуваат.

Наставникот ќе користи наставни средства и помагала што се определени со редовната наставна програма.

Според поставените цели на наставната програма по историја наставникот во текот на наставниот процес редовно ги следи и вреднува знаењата и постигањата на учениците и ги прибира показателите за нивните активности, потоа мотивираноста за учење - оваа компонента е основен и составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето. За проверување и оценување на постигањата на учениците во рамките на наставниот материјал и наставните теми дадени во наставната програма, наставникот треба да ги има предвид следниве компоненти: усно излагање, презентација, наставни ливчиња, ученички квиз, играње на улоги.

#### **4. Норматив за наставен кадар**

Скратената наставна програма ја реализира наставик согласно нормативот за наставен кадар даден во редовната настава програма.

Скратената наставна програма по наставниот предмет Историја за VIII одделение во основното образование за учебната 2020/2021 година ја утврди

Министер

Мила Царовска